

(/)

🏠 (/) > Diverse (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>) > Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>)

> Stamsteder

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/farlig-tomandsfaerd>)

Stamsteder

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 582

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/stamsteder)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/stamsteder](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/stamsteder)) **t** ([https://twitter.com/home?](https://twitter.com/home?status=)

[status=](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/stamsteder). Aktiviteten kan ses på [http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/stamsteder)

[84/stamsteder](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/stamsteder)) **in** ([http://www.linkedin.com/shareArticle?](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/stamsteder&title=)

[mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/stamsteder&title=)

[84/stamsteder&title=](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/stamsteder&title=))

Anders Højberg Kamp og Johannes Jacobsen

Stamsteder. Røverhistorier og scener fra byens beværtninger

Salvador Books 2021. 656 sider illustreret. 400 kr.

Teamet bag Stamsteder samlet i de klassiske brune kulisser på Skindbuksen i Lille Kongensgade. Forfatterne Anders Højberg Kamp og Johannes Jacobsen (th), fotograf Thomas Skou i midten, og Peter Buch Hansen og Kasper Bjerre, som er ophavsmænd og redaktører til bogen (tv) Foto: Thomas Skou.

Af Kresten Søe

En hyldest til Skindbuksen, Tingkroen, Fingerbøllet, McKluud og alle de andre

I slutningen af 1980'erne var der 1390 værtshuse i København og på Frederiksberg. I dag er der kun 220 tilbage. "STAMSTEDER" er udgivet med støtte af Carlsbergfondet og kan på trods af, at øllet for en stor del er i centrum, alligevel betegnes som en Coffee table Book, der virkelig gør sig på kakkelbordet. Men hermed er bestemt ikke samtidigt sagt, at fotografierne og det lækre layout er staffage.

For bogens fine nostalgiske hyldest til de tilbageværende "brune værtshuse" med deres trofaste stamgæster lader sig nemlig ikke udelukkende beskrive i ord.

I dette pragtværk er hyldesten både sanset gennem selve fremstillingen og via fotografen Thomas Skou, der med sine farvefotos indgiver en atmosfære så tyk, at den næsten kan skæres i skiver. Hertil kommer så et fint samspil med de to forfatteres ledsagende tekst med gode historier fra skiftende ophold fordelt over halvandet år på de 220 åsteder. Alt sammen med udgangspunkt i samtaler og interviews med ejere, besøgende og stamgæster, der alle på forskellig vis udfylder de unikke brune lokaler, hvor livet folder og former sig på hver sin måde omkring bardisken.

Det her sted er, som det er, fordi det har været sådan gennem fem årtier

Hvad er et stamsted? Nationalmuseets direktør Rane Willerslev angiver i forordet følgende:

En slags tredje rum, hvor man kan betragte den omkringliggende verden fra et eksternt perspektiv, hvor de normale regler og kulturelle koder sættes midlertidigt ud af kraft. Det er ofte i disse para-sites, at de vigtigste erkendelser bliver skabt.

For at virke som et alternativt udgangspunkt for erkendelse, skal alternativet ikke blive det normale. Og sådan er det også værtshuset. Man skal komme og gå, men helst ikke være der hele tiden.

Lidt længere inde i bogen udbygges mere jordnært med blandt andet disse bud:

På et stamsted ved bartenderen, hvor stamgæsterne bor og møder bekymret op, hvis Bjarne ikke har været forbi sin vante plads i et par dage.

Et stamsted er som værtshuset McKluud, hvor ejeren Peter Juul for nogle år siden overvejede at lave en McKluud 2. Men som han sagde: "Man kan sgu ikke lave en kopi af det her. Det her sted er, som det er, fordi det har været sådan gennem fem årtier".

Glad stamgæst i kasualt outfit og godt selskab med "de grønne" i brune interiører på Glashuset på Frederiksborgvej. Foto: Thomas Skou.

Byfornyelsen omdanner, lukker og overflødiggør stamstederne

Udviklingen har været hård ved den gamle værtshuskultur og den historiske arv, som her i så rigt mål er repræsenteret både i interiører og atmosfære på de brune bodegaer.

En kultur, der gennem de sidste årtier har været både presset og vigende i forhold til en nyere trend med cafeer, vin- og ølbarer og et publikum, der vil ses og føre sig frem i nyt outfit med cortadoer med havreskum i store lyse lokaler bag store glasruder mod gaden.

En trend, der sammen med byfornyelserne og stigende uvilje mod den uundgåelige støj og røg, har fået de små stamværtshuse til at tabe terræn og på sin vis næsten tage karakter af museer med deres publikum, der ofte bedst trives i jogging- og arbejdstøj eller andet ret så kasuelt outfit med de traditionelle grønne flasker på brune plettede borde.

Er der håb for bevarelsen af den sidste del af den gamle værtshuskultur? Netop den kultur og atmosfære, som på mange måder skildres så fint i Emmas Rottehul i den folkekære TV-serie Huset på Christianshavn.

Ja, mener forfatterne de to journalister Anders Højberg Kamp og Johannes Jacobsen. For de brune bodegaer er også socialkontorer, IT-hjælp, væresteder, hjem og i det hele taget en vigtig del af tilværelsen for mange lokale københavnere. Håbet lænes her fx til de unge københavnere, der igen til en vis grad ser ud til at have taget bodegaerne til sig. Et moment, der måske kan hjælpe de resterende stamsteder fra at måtte dreje nøglen om eller – hvad værre er – ende som museer i form af tidslommer, hvor masseturismen via fx "Turen går" bliver henvist til at defilere igennem for at opleve "ægte" københavnerkultur. Opbygning, inddeling og udstyr

Bogen nærmer sig i store format med sine 650 gennemillustrerede sider og ikke mindst tyngde næsten en fortovsflise. Hverken format eller vægt egner sig til godnatlæsning, men er til gengæld særdeles velegnet til at beskrive den stemning og atmosfære, der findes på stamstederne og på mange måder her udgør en del af Københavns og Frederiksbergs by- og kulturhistorie - både som den er nu og har været årtier tilbage.

Værket er inddelt med stamstederne i kapitler kvarter efter kvarter med afsnit om Vester-, Nørre- og Østerbro, Amager, Den indre By, Vanløse, Christianshavn, Nordvestkvarteret, Sydhavnen osv.

Rundturen til hvert enkelt har taget forfatterne halvandet år, og bogen er foruden de mange kunstneriske fotos yderligere forsynet med afsnit af andre forfattere fx Henrik List, Johan Olsen, Katinka Bjerregaard, sognepræst Mikkel Wold og Jacob Skyggebjerg.

Her udbygges bogens helt primære atmosfæreindtryk fra de 220 stamstederne med fx både lokalt betonedede forskelle i klientel og bodegahistorie som igen er suppleret af de kulturaspekter, der også er fælles og binder sammen.

Sidst i bogen er der nogle udmærkede sider med generelle historiske oplysninger om værtshusene i København af Allan Mylius Thomsen.

Tidslommer med fine sansninger i både tekst og billeder

Bogen kan bedst beskrives som sanseindtryk, hvor stamstedernes stemning, klientel og interiører fanges med kameraet for så derefter at blive udbygget i kraft af journalistisk tilstedeværelse langt udover det, som umiddelbart lader sig nedfælde på en notesblok. Her har man nemlig virkelig givet sig tid til både at træde ind, agere og med alle sanser skildre kulturen og dens farverige personer på begge sider af disken.

Som sådan så absolut også genkendelige og ramt lige på kornet med hensyn til min personlige reference til Tingkroen på Amager.

Skildringerne sker med respekt men også med et ret stort mål af nostalgi og en smule forherligelse ud fra et udtalt ønske om at stoppe den udvikling/afvikling, der her så tydelig er i gang.

Beskrivelserne af de enkelte stamsteder er ofte øjeblikkstemninger og flashes. Men læst sammen udgør de alle brikker i en mosaik, der indgiver læseren et fint atmosfæremættet helhedsbillede.

På netop denne centrale præmis fungerer bogen rigtig fint, ligesom både vinklen og islættet af social nostalgi er i fin tråd med den atmosfære, som også blev præsenteret på en fotoudstilling, som med afsæt i dele af materialet foregik på Københavns Museum parallelt med bogudgivelsen i december 2021.

Konklusion: en både i layout og indhold imponerende udgivelse i form af et flot sanset stykke kulturhistorie med fint samspil mellem fremstilling og fotokunst. Dertil er der i bogarkitekturen kælet for både balance og detaljer i en grad, så næsten ethvert opslag fænger og fanger i både øje og sind.

Moden fortovs-råhygge i solen foran McKluud i Istedgade. Foto: Thomas Skou.

Et par personlige betragtninger uden for anmelder- og vurderingspræmissen

Som både gæst og flittig betragter på brune værtshuse i Bayern, Belgien og Østrig er det svært ikke at tilføje nogle personlige betragtninger fra iagttagelser her, hvor besøgstallet tilsyneladende går fint. Forskellen er grundlæggende og lader sig notere allerede i døren.

Først og fremmest er der tale om en hel anden repræsentativ køns- og aldersfordeling end den, der tit er gængs i danske bodegaers ofte mandsdominerede verden. Hertil kommer en anden bredere ølkultur, end bogens gentagne hyldest til de stereotype grønne kolde fra kassen.

Derudover føler jeg mig ikke sikker på, at højden til loftet i alle henseender er så stor i det traditionelle mandsdominerede danske værtshusmiljø, som den ofte - og med rette - prises i bogen.

Jeg deler Henrik Lists holdninger med hensyn til Woke bevægelsen og de demokratiske værdier med hensyn til gensidig respekt og møde med folk, der læser andet end Politiken og stemmer på Enhedslisten.

Men for undertegnede er det væsentlige, at alders- og især kønsfordelingen bliver mere ligelig – gerne på begge sider af disken.

Ejeren af Café Sekseren på Frederiksberg giver i bogen ud fra egen erfaring sit svar på, hvor skoen trykker. Nemlig at han på Sekseren har haft omsætningsstigning på 40 % ved at satse på branding mod publikum af begge køn, par og unge i form af fx studierabat, spil og varieret udbud med serveringen af fx specialøl og drinks. - Også andre af de brune stamsteder har her set vejen frem.

Mon ikke mulighederne for bevarelsen af de centrale aspekter og værdier i stamstedskulturen ligger her end i de lempelser på bevillingsfronten og offentlig støtte, som angives i kapitlet: bevaringsværdige værtshuse?

[Historie-online.dk, den 23. februar 2022]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/farlig-tomandsfaerd>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

FORSVAR FOR NATIONEN

(<http://www.historie-online.dk/boger/forsvar-for-nationen>)

FAMILIENS BOG OM ÅRETS TRADITIONER

(<http://www.historie-online.dk/boger/familiens-bog-om-aarets-traditioner>)

I ORKANENS ØJE

(<http://www.historie-online.dk/boger/i-orkanens-oeje-1086>)
